

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Nyaars-Ønske i Danske Samfund

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Nyaars-Ønske i Danske Samfund", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 12. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1843_740-txt-shoot-idm624/facsimile.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

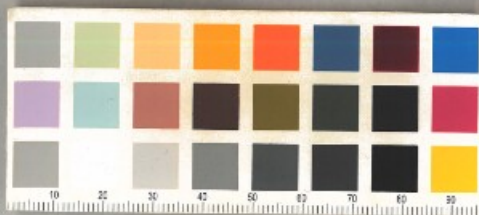
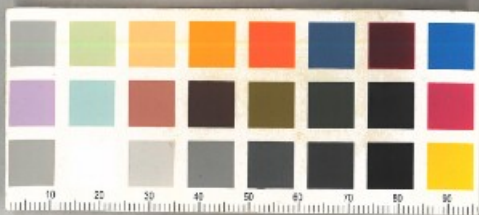
Soer, som længe var til ingen Nytte, og kunde, Danstheden helliget, giøre baade Kongen og Folket uødelige; men ligesom Alderen daglig minder mig om, at hvad jeg skal være med at giøre, maa „giøres snart," saaledes stal vist Efterlægten sände, at nu var Dieblillet til at opløse Danstheden, hvad enten det saa gribes eller forfemmes. Sker det Sidste, som Gud forbyde, min Skyld maa det dog ikke være, derfor, Alt hvad jeg mæ gter, det vil jeg, i Forbindelse og Førelse med Danneænd af alle Farver giørne bidrage til enhver Indretning, stor eller liten, som har til Diemed at giøre Ungdommen levende befiendt og stærk igaaret med Føderens land og Moderemaal, og med Alt hvad der hører til at giøre dem Begge sikkeme, ærede og glædelige, og det Samme maae de nu alle, Hver og Een, som har glødet for gamle Danmark!

Op, Danneænd! lad os skaffe Danneænd en ægte Dansk Høifles! Da saae de Stam, som fygte Skiel; da saae de Her, som aalede os; og da viener ei Moderemaal, som Markens Blomst men varer, som Fuglesangen, mens Vegen er grøn og Volgen bla!!

Grundtvig.

Mine Herret!

Det er længe siden, jeg her gav mit Ord i Lager, og det glæder mig inderlig, at derfor toges Tonen dog slet ikke lavere i Danste Samfund, og der fattedes hverken Tunger til at udfiske eller Dren til at deltage i det rige Kvegedes, vi som Danste har tilføelles, Skattene af Sagn og Sange om Nordens Halvøder og Helte, som har den Skæbne, de aldrig skal døe og ei deres Skæbning opside! Ja, det maa glæde mig dobbelt, dels fordi alle de, der var med at saae, fejde sig, naar Agrene grønnes, og dels fordi det slutter Sorgen, der ellers maatte være, jo mere jeg ser Ratten nærme sig, da jeg ikke kan arbejde, thi jeg haade jo i det mindste spillet mit halve Liv, hvis jeg endnu i Alderdommen skulde findes mundværlig og ved Bergangen uersfattetlig for Danstheden. Ja, mit halve Liv har jeg ærlig anvendt til Opløvelse af det Hjertespyreg, den Folkesang, den Føderenslands-Kærlighed, det søde Winde og den jævne, muntre og billige Tankegang, som Piskorien lærde mig, har haft et langt meer end tusind-aarigt Hjem mellem Eideven og Drefund, og alle disse Bestæbelse vilde være saa godt som spildte, hvis, naar disse Løber tao, ikke tusinde Tunger udtalde og udfang hvad igrunden ei var mit, men Fol-

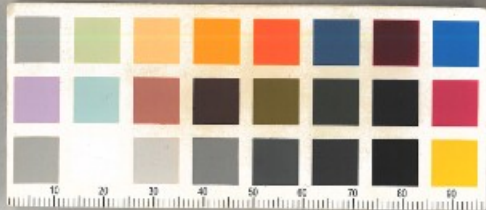

lets, af hvis Rod jeg randt, og i hvis Modersmaal jeg med Modersmælken indbrat de dybe, de yndige og liflige Toner, som indtog mit Øre og mit Hjerte, og som, naar Vanden kom over mig i Skjaldedæ-Zimen, gjorde Diet sunkende og Tungen glødende; spildt maatte jeg kalde hele den Danske Deel af mit offentlige Liv, dersom det ikke bidrog til, at Danseheden kienkelig oplivedes, ei blot hos en enkelt Skjald og Sanger, men hos Poie og Lave, Store og Smaa, hos Folket i det Hele, det i Sammenligning altid saa omme og skjelne, muntre og mindetiære Folk, der i Tidens Lob havde det store Uheld naften ganske at glemme sig selv, med alt det Yndige og dybe Deltige, som Skaber en gaamilid har neblaget og Forsynet fiarelig pleiet i vort æltgamle Fæderneland og Modersmaal!

Jeg ved det godt m. H. at jeg stufede mig saare, om jeg tænkte, at Danseheden var oplivet hos Folket, fordi man i dette lille Selskab, ogsaa naar jeg er borte, med Hornoielse hoerer og forer Danske Oldsagn og senger Danske Viser, baade gamle og nye; De kan troe, jeg glemmer det aldrig noget Dreblik, at det Bredde er tilbage, men jeg betragter disse Møder som, hvad jeg ligesaa Begyndelsen onkede dem kaldte: som en Prøve, en Prøve i det Smaa paa hvad der lod sig udrette i Danmark, naar der aabnedes Veilighed for Folket i det Hele til at forense det gamle Bekendskab med sig selv og sine forrige Læder, sine Viser og Ordspog, sine Helte og Bedrifter, sit yndige Modersmaal og sit dellige Fæderneland! Som en Prøve og et Forvarsel betragtede jeg dette

lille Danske Samfund, saaledes betragter jeg det endnu, og har virkelig den Tro, at kan det lykkes og teives, saa det ikke blot besøges en kort Tid af Flyvelyst, ikke blot morer for en enkelt Gang eller naar noget Ufødvantligt kommer paa Bane, men vinder varig Yndest og bliver mangen En haardtad saa uundvøelig som det daglige Brød; kan det saaledes lykkes mildt i Hovedstaden, hoer Folkelsen for det Folkelige, det Jævne og Hjemlige altid er foragst, og hvor Merksamerne og Udspredelevne er utallige; da vil noget lignende dobbelt og tiddobbel kunne lykkes rundt omkring i Landet. Et har jeg nu vel selv været nær ved at mistvøle om Provens lykkelige Udfald, men Samfundet er dog nu snart blevet fire Aar gammelt, og finder ingenlunde mindre men store Deltagelse end i Forfningen, og har netop i denne Vinter, saavidt jeg kan skønne, lykkelig overskøet den farligste Prøve, Dørgangen nemlig fra den ældre til den yngre Slægt, en Dørgang, hoer paa Mennekeslivet vel i alle sine Skikkelser maa være beløvet, og som det maa kunne udholde, naar det skal vinde og vare, men dog en Dørgang, der blev mangfoldige Selskabs Død, og mit Nyaaers-Duske for dette Samfund er da kun, at hvad der i det gamle Aar er saa vel begyndt, ogsaa i det Ny maa fortsættes, saa hvad der spirer, groenes, hvad der er i Døvert, blomstret, og hvad der blomstret, mednes til at bære Frugt, og derved seleskært bevise, at Dørgangen lykkedes fra Efteraar til Foraar, da Resten fulgte af sig selv!

I Hensende til det store Danske Samfund, eller Danmark i det Hele, maa mit Nyaaers-Du-

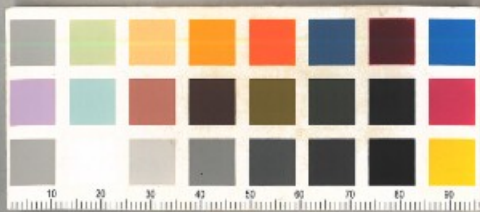
ske derimod nødvendig gjælde noget Splinternyt, thi vel er der ogsaa for det Hele slet mærkværdige Ting i det gamle Mar, der ikke spaae Danskheden ild, men der er dog endnu Intet begyndt, der kun besynder at fortættes for virkelig at oplive Folket. Alt saaledes Dannebrog blev Rigets almindelige, eneste Banner, det var et heldigt Varsel, ligesom haad der led om Fjertid og Fremtid i vor sævre Aræds; men det var dog kun et Varsel, og vel var det meer haad der ogsaa slet i det Slesvigske Folkeraad, hvor Dannebrog virkelig i Manden plantede sig selv paa Dannevirke, men Banneret alene, ved vi nok, slaar Ingen af Marken, saa det plantes kun til Skam og Spot, hvis det ikke følges med Dristighed, værjes med Kraft og æres med Daad, og det kan Dannebrog i Manden, det kan de Danskes Modersmaal umelig i det Hele, hvis der ikke slet noget Splinternyt, hvorved der tænder baade „Ild og Lys“ hos Folket: Ild i Hjertet og Lys i Hjernen, som opløder til dristig at følge Fædrenes Mand og opløser Følelserets dunkle, halsudstættede Spor!

Ja m. H. vel har jeg længedes efter at sige Dem mine Tanker om det Mærkværdige, jeg fandt ved det gamle Mar, men „fra Chinas Kyst til Dstersøens Grændser“ slet dog Intet, der kunde tilfredsstille mig, Intet, der, om det end fortættas i tusinde Mar, kunde oplive og kvæle Danskheden, saa den fik et Gyldenaar, sine hjertelige Egenheder, sine Skjaldes Haab og sin daadfulde Deltid værdigt, og dog er et saadant Gyldenaar ikke blot nødvendigt til Dan-

marks Løfte, men, om jeg slet ret, til hele Menneske-Slægtenes Frelse fra det unaturlige, sive, fælde, mørke, døde Væsen, der, kun meer og minder, herfer endnu allevegne, saadit Himlen er blaa.

Det er mig saaledes vist nok mærkværdigt og glædeligt, at Engellændernes store Voveskifte Krigen med den Chinesiske Verden, er loffedes langt over Forventning, men jeg glæder mig dog egenlig kun derved, som et godt Varsel for den endnu langt vanskeligere Seier over Chineseriet midt i Europa, ja, desoværet, trindt i Europa, hvor Mennesker almindelig behandles enten som Markens Dyr, eller som døde Ting, der bringes i Døden ved at vendes og dreies, tælles og maales, stemples og stilles paa Rad eller lægges i Lag, og naar jeg slet, at selv Anglernes Kampvæt paa Den, som gjennem Aarhundreder har vovet og vundet store Slag for Menneske og Borger-Livet, nu er nærved at indtages af det høitvise Dødbider-Væsen, da spørger jeg sukfende, om dog ikke Danmark, der aldrig har deelt Dets Skimmer men dødt slet Dets Plage, har Mod til at redde sit hjertelige Folkelin, og vise Verden, at selv det sørgste Liv er dog baade langt nyttigere og sødere end den mest glimrende Død!

Dg nu, haad der slet i Slesvig, da Sønder-Jyden, eller Angul Dønesøstret, tog Bladet fra Munden, og ei blot bekjente, midt iblandt Lydskerne, at han er Dansk endnu, men erklærede, til Trods for sin ubarmhertige Fødsle Skolemester, at han vil „blive ved at tale Dansk,“ blive ved,

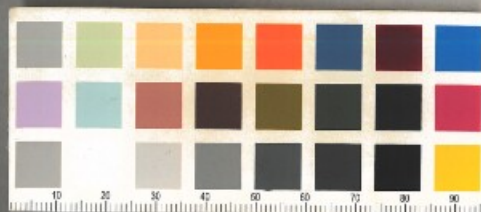
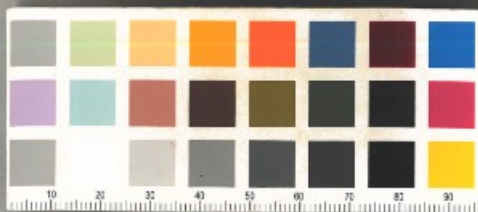

om Gud vil, at tale Dansk til Verdens Ende; da kan De nok vide, jeg fandt det baade mærkværdigt og glædeligt, og dobbelt glædeligt, fordi Nørre-Lyden, eller Almet Danes Høstere, paa Timen led os høre, det seier A med,“ led os høre, han fødte, det som netop ham ved, om der maatte aabenlydt tales Dansk i Slesvig eller ikke, som netop ham ved, der, naar Lydskan først vandte sine Høstere i Koldingaa, vilde godt, han standsede ikke der, men gif, om han kunde, lige til Limfjorden, ja lige til Slagen!

Ja, det var mig tilvilde baade mærkværdigt og glædeligt, thi vel var det høifnaturligt, at Galleskabet fra Kristdøtid, som udsprang af Hjertet, kenedes af Alanden, fraalede i Heltenes og tøndes i Skjaldenes Mangfoldighed, tredste Tiden, men det Unaturlige har, desværre, i et langt Tidrum uddødet sine Grændser ogsaa hos os, og synder i Slesvig rodføstet, saa det var en glædelig Overrælselse at høre det Danske Løsen fra Skiens Bredd, og Gienlyden fra hele Danmarks Rige; men det vilde være et sørgeligt Selveddrag, om vi tænkte, at det enten var en Kiendsgierning, som beviste, at Danskheden havde roist sig i sin Kraft, eller en Daad, som kunde give den Opreisning; thi det var aabenbar kun en virkelig Spaadom om begge Dele, hvis Opførelse maa være en Daad og Kiendsgierning, det lærte bevise, at Danskheden ikke, som en elskelig henføret Dronning, kun har enkelte trefaste Benner, som klage ved Graven og udbrede med deres Laarer en søgigt Rørelse omkring sig, men at Danskheden, vor gamle Hjerte-

Dronning, har endnu et Folk, som Den levende beskæfter, indtager og behersker, et Folk, vel kun lidet, naar Dets Kropp, kun fattigt, naar Dets Penge tales, og kun svagt, naar man seer paa den Entleets Støtte og Fornuft, men dog det samme Folk, der, ved Himlens Befand, giennem Kartusiden har været det sin Selvfærdighed, været Fæderland og Modersmaal, og, naar Det kom i Alande, har baade med Haand og Mund øvet Siøværk, som bør kiendes, mindes og prises!

Med det gamle Lars dristige, trofælige Spaadom sammensmelter da mit brændende Nyars-Dusk, at der nu, uden Ophold, maa gaas Syn for Sagn derom, at Folket, det Danske Folk, lever endnu og kiendes ved sin Færd, kiendes ved sit Modersmaal, elsker og ærer det, himmelvidt fra at betragte det, som de Slesvig-Holsteniske Plattydskere synes at betragte deres Gæt og maa da sigtens betragte Lore: som et Bladderøst, der maa overlades Pødselen, kun dengelig til at snakke om Wind og Veir, Mad og Drikke, Kier og Høst, Evin og Møddinger, men ei til at tale menneskelig om hvad der roer sig i vort inderste Døb og spinger sig høit over Sjærens! Ja, dersom ikke en folkelig Kiendsgierning snart uroffelig besigt Danskhedens Livskraft, da havde Slesvig-Holstenernes Ret, da var det Danmarks „Svansfang“ i Døds-Algen, der i dette Markhundredt tøndes saa høit over Marken og over „Vølgen blaa,“ da var Folket dødt og begravet, hvad vi enkelte saa end kunde lige og sange derom, saa hvis Skjoldung-Folket i Øst og Vest ikke har

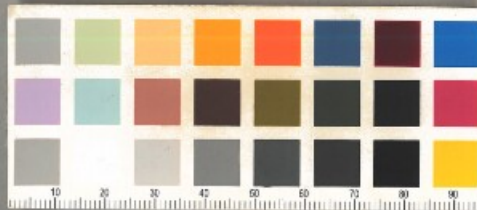
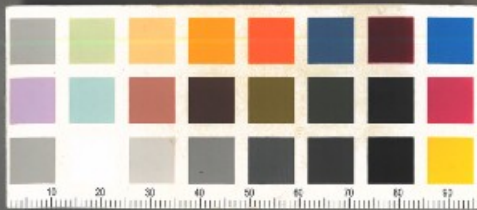

opgivet Fædrenes Land, da maa det nu selv klarlig sætte sit Modersmaal, baade Hellig og Segn, i de høie Skoler saavel som i de lave, hos Lærd og Læg, til Tale og Skrift om Alt, baade Himmelsk og Jordisk, hoi coer Tydsk og Latin, og over alle de fremmede Tungemaal, der enten høres eller spørges i Verden! Dette er det første Villkaar for et Folks Opveining og aandelige Selvhaandighed, saa, skal det Danste Folk nogenstunde mere nævnes af sine Venner med Tillid og af sine Fjender med Agtelse, da maa Dets Tro paa sit Modersmaal vise sig fast og urekkelig, viefsem og frugtbar; og kan det dertil bidrage det mindste, da siger jeg gierns baade mundtelig og skriftlig Trods, to Gange Trods, baade til Tydsker og Latiner, ja til al Verdens Sprogemestere og Sproggrandstæere, om de kan nævne noget Virkeligt enten i Mennefte-Landens Synskreds, eller i Mennefte-Hjertets Ferheld, eller paa Mennefte-Forsstandens Genmævler, hvorefter det ikke paa flydende Dansk kan i det mindste tales ligesaa værdig, ligesaa hoi og dybt, ligesaa koet og fyndig, ligesaa stent og klart, som paa noget andet levende Sprog under Himlen. Ja, det vidner jeg med Fornøielse, og selv Tydskernes skal ikke turde nægte, mit Vidnesbyrd har nogen Vægt, ofteent jeg i en heel Mennefte-Ålder har, saa at sige, daglig beviist, ikke blot, at jeg kender mere end Nænge til de deromsteste Sprog i Nutidens Folke-Kreds, men beviist, at jeg kunde tale og skrive flydende paa Dansk om alt Mennefteligt, baade indvortes og udvortes,

hvad jo er sekkelart, jeg aldrig kunde gjort, hvis det havde været umueligt!

Men vist nok kan Tydskerne med Rette spørge mig, hvordan jeg tør haabe, at mit Vidnesbyrd til Danstens Værd, og Kientdglæringen, jeg fremlagde i omfattende Tale og Skrift paa Modersmaalet, skal gjælde eller virke mere nu, end de gjaldt og vidkede giennem en heel Mennefte-Ålder? Ja, det Spørgsmaal kan Tydskerne giøre mig, og har de gjort mig, og derved maa jeg rødme, da jeg ei kan nægte, at ligesaa vor Høiskole af lige ned til de Laveste udraabes det endnu som det første Skridt til Dannefte at lære „fremmede Sprog.“ udraabes „Tydsk og Latin.“ Get af Lo eller Vegge tillige, for aldeles uundværlige, hvor der skal findes mindste Oplysning og Dannelse, saa det er intet Under, at Hoi-Tydskerne hidtil har betragtet og foragtet vort Modersmaal, som en Gæen af Plat-Tydsk, der ikke kan bære andre Blomster og Frugter, end dem, der plukkes udenlands, især i Latium og Tydskland, og bindes fast derpaa til at vigne. Heller ikke i Åfsten kan jeg svare andet dertil, end jeg svarede mig selv i mangt et mørkt og misnøbdigt Vædblik, naar jeg foreskillede mig, hvor umueligt det er at reise et Folk, der ei vil selv hjælpe til, jeg kan ikke svare andet end hvad der saa tit har troestet mig og opløst det synkende Mod: at Folkets Kiærlighed til sit Modersmaal deouagtet, for hvem, der, som jeg fra Barnsbeen kender Folket, er saa umistendelig, at Værdslerne og Spaadommene om Dansthedens Opveining og Teier er saa mange og store,

og at endelig de Danstes Modersmaal, je meer man indeliffert sig i det, aabenbarer en Dybde og Dannelighed, Høide og Skionhed, som saaledes indtager, fængsler og fryder, at man kan ikke andet end kumpe til det Høieste for saadant et Tungemaal's Lid, Høie og Hørføring, kan vi, saalange man har det i sin Mund og i sit Herte, eygive Haabet om, at Folket vil reise sig for det og med det, saa det endnu skal leve Nar i hundredevis haade paa de Lærdes og de Sages Tunge, og vinde Glæde til Ved for sin langvarige, men uferføjte Trængsel og Vanære! Det kan imidlertid ikke sies, med mindre der snart midt iblandt os reiser sig en „Dansk Høifkole,“ hvor det i Troen frubættets, til det af Erfaring kan bevises, at hvilken Træng end nogle Haa i Forhold kan have til at lære fremmede Sprog, levende og døde, saa kan der dog tænkes og tales ligesaa godt og høgt om alle menneskelige Ting paa Dansk, som paa noget andet Sprog, og at hjem der kan sies ikke andet end Dansk, som Tilfældet altid maa være med Jøiske-Nængden, vil, naar han kun bliver dette vort Dybe, deilige Modersmaal magtig, sedvanlig blive kloget paa Alt hvad der er ægte Dansk og altid tale bedst derom. Derfor er det mit brændende Ønske, at en Dansk Høifkole dog endelig i Nar maa grundes, til at blive det levende Baand og det luende Brandepunkt for alle Danst's Beskræbelse, det Skoshorn til Udvækkelse af alt det gode Gamle, der sover paa Marken, og den levende Kilde til folkelig, Dansk Dyttynding, som vi, desværre, aldeles fattes, og vel vil jeg ikke fortvile, om jeg oplever næste Nar, uden

at see Ønsket opfyldt, men desis kan jeg dog ikke glemme, at det Nar nærmer sig, som jeg ikke sees oprinde, og desis har Slesvig-Holstenerne sørget for, vi skal see, det er paa den høie Tid, naar det vil falde for sig, saa Høifkolen kun bliver en Vantastien paa levende Danst's Grav! Ja, det er visstelig paa den høie Tid, at den midt i Fædernelandet hussvilde Danst'hed faaar et Hjem, hvor Den kan see og bygge, aale Dorn og eyelste dem til Høifkole's Hørfættelse fra Slægt til Slægt, til Grændsernes tappre Hørfør, og til en golden Høst efter den Guldsæd, ikke blot Kets Krage, men utallige adle Dammemand og Dammehinder udfraede paa Marken, en Sæt, som naar vi kun frede om den, stæret, ved Himlens Bifignelse, vil blive høi, Lyde Ar, sætte Kiernen og modnes til fælles Gavn og Glæde!

Derfor, Gud give Danmark i Nar en Dansk Høifkole!!!

